

Asia: VN/34876/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (HE x/2026 vp) täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

1. Yleistä

Telia pitää vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehostamista tärkeänä ja esityksen tavoitteita lähtökohtaisesti perusteltuina.

Säätelyn tulee kuitenkin olla täsmällistä, tarkkarajaista, oikeasuhtaista ja teknisesti toteuttamiskelpoista. Erityisen tärkeää tämä on uhkaperusteisessa rikostiedustelussa, jossa toimivaltuuksia voidaan käyttää ilman yksilöityä rikosepäilyä.

Telia korostaa, että perustuslain, rikostiedustelua koskevan säätelyn sekä poliisilain, pakko-keinolain, siviilitiedustelulain, sotilastiedustelulain ja muiden tiedonhankintaa koskevien säädöshankkeiden tulee muodostaa keskenään johdonmukainen, selkeä ja ennakoitava kokonaisuus. Yrityksille asetettavien velvollisuuksien, menettelyjen, vastuiden ja korvausperiaatteiden tulee olla mahdollisimman yhdenmukaisia eri säätelykokonaisuuksissa.

Tämän lausunnon ohella Telia yhtyy tarkempien perustelujen osalta FiCom ry:n lausunnossa esitettyihin näkemyksiin ja perusteluihin.

2. Sijaintitiedot ja yhdistymistiedot

Esityksessä ehdotetut sijainti- ja yhdistymistietoja koskevat toimivaltuudet voivat lisätä merkittävästi teleyrityksiin kohdistuvia viranomaispyyntöjä. Tämän vuoksi toimivaltuuksien käytön edellytysten, kohteiden, tietosisältöjen ja menettelyjen tulee ilmetä laista mahdollisimman täsmällisesti.

Yrityksille osoitettujen pyyntöjen tulee olla yksilöityjä, kirjallisia ja teknisesti toteuttamiskelpoisia. Yrityksille ei saa siirtyä viranomaiselle kuuluvaa harkintaa toimivaltuuksien kohdentamisesta, laajuudesta tai suhteellisuudesta.

Telia pitää tärkeänä, että sääntely ei johda yleiseen, kohdentamattomaan tai kaikenkattavaan tietoliikenteen seurantaan. Toimivaltuuksien tulee kohdistua yksilöityihin tilanteisiin ja niiden käytön tulee aina perustua välttämättömyyteen ja suhteellisuuteen.

Sijainti- ja yhdistymistiedot voivat muodostaa erittäin yksityiskohtaisen kuvan henkilöiden yksityiselämästä. Telia katsoo, että esityksen jatkovalmistelussa tulisi arvioida nykyistä perusteellisemmin ehdotettujen toimivaltuuksien yhteisvaikutuksia yksityiselämän suojaan, viestinnän luottamuksellisuuteen ja henkilötietojen suojaan sekä varmistaa, että sääntely täyttää perusoikeuksien rajoituksille asetettavat välttämättömyyden, oikeasuhtaisuuden ja tarkkarajaisuuden vaatimukset. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää tilanteisiin, joissa yksittäiset tiedot eivät välttämättä ole sellaisenaan arkaluonteisia, mutta niiden yhdistäminen mahdollistaa pitkälle menevien päätelmien tekemisen henkilöiden yksityiselämästä.

Lisäksi Telia pitää tärkeänä, että sijainti- ja yhdistymistietoja koskevan sääntelyn suhde voimassa olevaan EU-sääntelyyn arvioidaan ja kuvataan jatkovalmistelussa selkeästi.

3. Viranomaispäätösten perusteleminen ja dokumentointi

Telia pitää tärkeänä, että teleyrityksiin kohdistuvat tiedonhankinta- ja tietojen luovuttamista koskevat päätökset ovat asianmukaisesti perusteltuja, yksilöityjä ja dokumentoituja.

Päätöksestä tai pyynnöstä tulee käydä selkeästi ilmi ainakin sen oikeusperusta, toimivaltainen viranomainen, toimenpiteen kohde, pyydettävät tiedot, toimenpiteen ajallinen rajausta sekä ne perusteet, joiden nojalla toimenpidettä pidetään välttämättömänä ja suhteellisuusperiaatteen mukaisena.

Selkeä dokumentointi on tärkeää sekä yritysten oikeusturvan että toimivaltuuksien asianmukaisen valvonnan näkökulmasta. Dokumentoinnin avulla voidaan myös varmistaa, ettei yrityksille siirry viranomaiselle kuuluvaa harkintavaltaa eikä vastuuta toimivaltuuksien lainmukaisuuden arvioinnista.

4. Yritysvaikutukset sekä verkkojen käyttövarmuus ja kyberturvallisuus

Eesityksen yritysvaikutusten arviointi jää teleyritysten näkökulmasta puutteelliseksi.

Uudet tiedonhankintavaltuudet voivat vaikuttaa teleyritysten järjestelmiin, prosesseihin, henkilöstöresursseihin, tietoturvaan, kyberturvallisuuteen ja käyttövarmuuteen. Vaikutukset tulisi arvioida nykyistä huomattavasti yksityiskohtaisemmin ennen lainsäädännön antamista.

Telia korostaa, ettei teleyrityksille tule syntyä velvollisuutta rakentaa uusia teknisiä kyvykkyyksiä, uusia viranomaisrajapintoja tai kerätä uusia tietoryhmiä ilman nimenomaista lainsäädäntöä, asianmukaista vaikutusarviointia ja kustannusten täysimääräistä korvaamista. Toimivaltuuksien tulee lähtökohtaisesti kohdistua ainoastaan tietoihin, jotka ovat yrityksen hallussa osana sen normaalia ja lainmukaista toimintaa.

Sääntelyn toimeenpanossa on huolehdittava siitä, ettei viranomaistoiminta heikennä viestintäverkkojen tai -palvelujen käyttövarmuutta, eheyttä, kyberturvallisuutta tai asiakkaiden luottamusta.

5. Sääntelyn johdonmukaisuus

Telia pitää tärkeänä, että valmistelussa varmistetaan perustuslain, eri tiedustelu-, rikostiedustelu-, tiedonhankinta- ja pakkokeinolainsäädäntöjen keskinäinen johdonmukaisuus.

Samankaltaisia toimivaltuuksia koskevien menettelyjen, valvontamekanismien, oikeusturvajärjestelyjen ja yrityksille asetettavien velvoitteiden tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaisia eri sääntelykokonaisuuksissa. Tämä parantaa sääntelyn ennakoitavuutta sekä viranomaisten että yritysten näkökulmasta.

Telia pitää tärkeänä, että uusien toimivaltuuksien tarvetta ja vaikutuksia arvioidaan osana laajempaa kokonaisuutta eikä yksittäisinä erillisuudistuksina. Tämä on tarpeen sekä oikeusvarmuuden että sääntelyn hyväksyttävyyden kannalta.

6. Kustannusten täysimääräinen korvaaminen

Viranomaisten avustamisesta teleyritykselle aiheutuvat kustannukset tulisi korvata investointi ja ylläpitokustannusten lisäksi täysimääräisesti myös henkilötöykustannusten osalta. Korvauksen tulisi kattaa vähintään:

- suunnittelu-, testaus- ja käyttöönotto kustannukset,
- valvonta-, päivystys- ja turvallisuusjärjestelyt,
- verkkomuutokset, häiriöselvitykset ja ilmoitukset.

Täysimääräisestä korvaamisesta tulisi säätää nimenomaisesti laissa. Korvausvelvollisuuden tulee kattaa myös uusien toimivaltuuksien käyttöönotosta ja ylläpidosta aiheutuvat kustannukset.

7. Yhteenveto

Telia pitää esityksen tavoitteita lähtökohtaisesti kannatettavina, mutta katsoo, että jatkovalmistelussa tulee erityisesti:

- varmistaa sääntelyn täsmällisyys, tarkkarajaisuus ja toteuttamiskelpoisuus;
- huolehtia siitä, ettei sääntely mahdollista yleistä tai kohdentamatonta tietoliikenteen seurantaa;
- arvioida perusteellisemmin toimivaltuuksien vaikutukset yksityiselämän suojaan, viestinnän luottamuksellisuuteen ja henkilötietojen suojaan;
- varmistaa, että teleyrityksiin kohdistuvat päätökset ja viranomaispyynnöt ovat asianmukaisesti perusteltuja, yksilöityjä ja dokumentoituja.
- arvioida yritys-, käyttövarmuus- ja kyberturvallisuusvaikutukset nykyistä kattavammin;
- varmistaa eri tiedustelu- ja tiedonhankintasääntelyjen keskinäinen johdonmukaisuus; sekä
- säätää teleyrityksille aiheutuvien kustannusten täysimääräisestä korvaamisesta.

Enäjärvi Mika
Telia Finland Oyj